

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет,
професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство,

за дисертационния труд на **Симеон Йорданов Гошев**

ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПОДХОДИ В КЛАВИРНИТЕ ВЕРСИИ НА БАЛЕТНОТО ТВОРЧЕСТВО НА ИГОР СТРАВИНСКИ

Инструментален факултет, Клавирна катедра

на НМА „Проф. Панчо Владигеров“

Научен ръководител: проф. д-р Борислава Танева

за присъждане на образователна и научна степен „доктор“

Биографични данни:

Симеон Гошев е роден в Благоевград. Баща му Йордан Гошев е композитор, пианист и университетски преподавател, а майка му е архитект. Започва музикалното си обучение на четири години. Приет е в НМУ „Любомир Пипков“ в София, когато е на четиринайсет години и става лауреат на два престижни национални конкурси („Веселин Стоянов“, София и „Виенска класика“, Стара Загора). Като ученик в НМУ участва в няколко международни конкурса за пианисти, сред които са Международния конкурс „Евангелия Джари“ в Кипър (Първа награда), Международния конкурс „Млади виртуози“ в София (Първа награда) и Международния конкурс „Лист-Бартók“ в София (Втора награда). Освен като солов изпълнител, Симеон Гошев се развива и като камерен музикант – той е член на квинтет „Piacere“, съставен от талантиливи и изявени млади български музиканти, печели международно признание с успешни концерти в редица европейски градове като Стокхолм, Копенхаген, Белград, Мюнхен, Бургхаузен, Анталия и др. Симеон Гошев продължава образованието си в Университета за музика и сценични изкуства във Виена. Там придобива бакалавърска степен в класа на професор Стефан Владар. Посещава майсторски класове при Мишел Бероф, Арие Варди, Борис Берман, Клаус Хелвиг, Паскал Девойон и др. Стипендиант е на фондация „Йозеф Виндиш“. В магистърската си програма Симеон Гошев е студент на проф. Олег Майсенберг и една година (по програма Еразъм в Белгия) при професор Алън Вайс (САЩ). Завършва магистратура (2016) с отличен успех в Университета за музика във Виена като студент на световноизвестната пианистка Лилия Зилберщайн. От 2017 е докторант в НМА „Панчо Владигеров“, София, с научен ръководител проф. Борислава Танева. По това време печели и награди на международни конкурси: (2017) 3-та награда и награда за най-добро изпълнение на творба от Яначек на международния конкурс „Леош Яначек“ в Брно, Чехия; (2019) 2-ра награда на международния конкурс „Панчо Владигеров“ в Шумен; (2019) Голямата награда на конкурса „Бьозендорфер“ във Виена, Австрия. Поддържа активната концертна дейност. Симеон Гошев свири на европейски музикални фестивали и в престижни концертни зали като Музикферайн (Виена, Австрия) и Театро Карло Феличе (Дженоа, Италия). Той прави студийни записи за Българското национално радио, Българската национална телевизия, Баварското Радио и Австрийското национално радио.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е обсъден и предложен за публична защита на заседание на Клавирна катедра на 11.12.2020. Утвърден е от Факултетен съвет на 16.12.2020. Изследването се състои от 134 страници текст, 110 нотни примера. Към теоретичната разработка на докторанта е включена и богата художествено-творческа дейност. Библиографията включва 31 заглавия, от които 2 на кирилица, 24 на латиница и 5 интернет източника. Съдържанието на дисертацията е: Увод. **Глава I:** „Три части по Петрушка“ за соло пиано (Създаването на *Trois mouvements de Petrouchka* **Error! Bookmark not defined.**; 1. Три части по Петрушка; 1.1. *Danse russe* (Руски Танц); 1.2. *Chez Petrouchka* („У Петрушка“); 1.3. *La semaine grasse* (Масленица). **Глава II:** Оркестър от двама. Анализ и ансамблови решения в клавирната версия на балета „Пролетно тайнство“ от Игор Стравински (Част I: Поклонение на Земята/Целуване на Земята (Поцелуй Земли) I.1 Интродукция; I.2. Пролетни гадания (Весенни гадания); I.3. Игри на отвличане /Игра умыкания/; I.4. Пролетни хорà /Вешни хороводи/; I.5. Игри на градовете - съперници (Игра двух городов); I.6. Шествие на старците. Мъдрецът (Шествие старейшего-мудрейшего); I.7. Целуване на земята (Поцелуй земли); I.8. Танц на земята (Выплясывание земли). Част II: Великата жертва /Великая жертва/; II.1. Интродукция; II.2. Тайнствено кръжене на девойките (Тайные игры девушек. Хождение по кругам.); II.3 Възхвала на избраницата (Величание избранной); II.4. Призоваване на праотците (Взывание к праотцам); II.6. Свещен танц (Великая свещеная пляска). **Глава III:** „Жар-птица“ (III.1. Интродукция; III.2. Танц на Жар-птица/Вариация върху Жар-птица; III.3. Отвличане на Жар-птица, Молбата на Жар-птица; III.4. Хоровод на принцесите; III.5. Адски танц; III.6. Берсъюз и Финал). Заключение. Библиография. Използвани ноти. Използвани звукозаписи

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията. Актуалност на темата. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение.

Предмет на дисертационния труд е анализа на клавирните транскрипции на балетите „Жар птица“, „Петрушка“ и „Пролетно тайнство“ от Игор Стравински (авторски и неавторски, за соло пиано или четири ръце, обхващащи цялата музика или само избрана част от нея). **Цел** на научната разработка е да се предложат интерпретационни, музикални и технически решения на разглежданите клавирни варианти, които са редукции на произведения от висока сложност за оркестров състав.

Набелязани са следните **задачи**: 1) Да се направи обстоен анализ на съществуващата литература; 2) Да се разгледа спецификата на оркестровите партитури като източник на идеи за по-богата клавирна интерпретация; 3) Да се анализира структурата, хармоничният език, тембровото богатство, драматургията на балетите за пълноценно претворяване при клавирна интерпретация; 4) Да се сравнят авторската (на Стравински) и три други клавирни версии на балета „Жар птица“; 5) Да се представят идеи за решаване на интерпретационни трудности.

За балета „Пролетно тайнство“ е разгледана специално авторската транскрипция „Три части по Петрушка“. Проследено е развитието на композиторската идеята в процес, някои от спецификите на музикалния и хармоничен език на Стравински, важноста на пианото като инструмент в творчеството на композитора. **За балета „Пролетно тайнство“** е анализирана версията за четири ръце (или две пиана), която е и първата версия на балета. В главата, посветена на този балет, специално внимание е отделено на ансамбловата работа, както и на някои специфики при свиренето на четири ръце и/или две пиана. **За балета „Жар птица“** са разгледани три не-авторски транскрипции. Сравнени са методите и подходите, използвани от трима пианисти-композитори – Сам Рафлинг, Гуидо Агости и Людмил Ангелов при опитите им за пренасяне на богатата оркестрова фактура върху двете (понякога три) петолиния за соло пиано. Трите версии се различават не само като съдържание (частите включени в тях), но и като звучене – обема и оркестровите звучности са предадени в различна пълнота и по различен начин. В анализа на транскрипциите са взети предвид оркестровите партитури и оригиналният инструментариум на балетите. Направен е формообразуващ и хармоничен анализ на произведенията от погледа (композиторските похвати) на Игор Стравински. Наблюденията, анализите и коментарите в тази дисертация са от гледната точка на музикант и концертиращ пианист, чиито репертоар и музикален интерес са предимно в музиката на XX век.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

„Въпреки забележителния брой трудове, посветени на оркестровите варианти на балетите „Петрушка“, „Жар птица“ и „Пролетно тайнство“ от Игор Стравински, техните клавирни транскрипции остават на заден план, що се отнася до музикални изследвания и проучвания. Наистина, версиите за оркестър са били крайната цел на Стравински и са по-известни от тези за пиано, клавирните варианти, обаче, притежават своята индивидуалност и предразполагат към други гледни точки върху музикалните идеи на композитора.“ (цитат на дисертанта)

Тези клавирни варианти са предизвикателство за всеки пианист. Технически способности за изпълнението им имат малко пианисти. Голяма част от трудностите, срещани в транскрипциите, са породени от композиторското мислене на Стравински – предимно оркестрово и темброво, с търсене на максимално разгръщане и многопластова звучност. Бих казала, че предложените аранжimenti или допълнения от оркестровите версии имат за цел улесняване или съответно допълване на фактурата без ощетяване на авторската идея и дори напротив – желание за възможно най-голямо доближаване до звучността, търсена от Стравински. Идеите за ансамблова работа, както и разсъжденията върху някои особености при свиренето на четири ръце и/или две пиана при балета „Пролетно тайнство“, предложените преразпределения на технически трудности в изпълняваните партии ще имат своето практическо приложение.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Докторантът ползва достатъчно информационни източници. Творчеството на Игор Стравински е, както много изследвано, така и достатъчно неизследвано. Имайки предвид, че Симеон Гошев е учил в чужбина (Австрия, Белгия) то би могъл да ползва източници в оригинал, което е ценно. Освен това неговият научен ръководител проф. д-р Борислава Танева е потомствен композитор

(дъщеря на проф. Александър Танев) и виртуозен пианист, както и неговият баща – проф. Йордан Гошев, д.н. – също е пианист и утвърден композитор, то смятам, че изследването на Симеон Гошев трябва да се приема достатъчно сериозно.

Приноси на дисертационния труд

1. За първи път в българското музиковедие се анализират клавирните версии на балетите „Петрушка“, „Пролетно тайнство“ и „Жар птица“.
2. Предложените в дисертацията: структурни анализи, анализът на хармоничния език, на партитурата и тембровата палитра, динамичните означения и педализация на докторанта, биха били важна част от подготовката на бъдещите изпълнители за убедителна интерпретация.
3. Представените идеи за ансамблова работа, както и някои особености при свиренето на четири ръце и/или две пиана при балета „Пролетно тайнство“, преразпределението на технически трудности в изпълняваните партии нямат аналог у нас и имат своето практическо приложение в България.
4. Изведените идеи и търсене на темброво разнообразие (спрямо оркестровата партитура при пресъздаване на балетите е свързано със специфична работа за справяне с метроритмична тъкан и сложния полихармоничен и полиакордов език на разгледаните произведения. Необходимостта от силно развити индивидуални технически и музикални качества, от партньорство и ансамбловост на високо ниво е аргументирана в докторската разработка.
5. При съпоставката на трите не-авторови транскрипции на балета „Жар птица“ за първи път са сравнени методите и подходите на тримата пианисти за пресъздаване на пълнотата на оркестровата звучност, включена във всяка от частите на балета.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и предава характера на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Не познавам лично Симеон Гошев.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът има достатъчно публикации (във вид на концертни изяви и записна дейност), които могат да се разгледат в няколко посоки за периода 2017-2020:

КЛАВИРНИ РЕЦИТАЛИ

1. **Клавирен рецитал** (5.04.2017), GESSELSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена.
В програмата: Л. ван Бетховен – Соната A dur op.2/2; Й. Брамс – Четири клавирни пиеси op. 119; Й. Брамс – Три интермеци op.117; Л. ван Бетховен – Вариации и fuga Es dur, op. 35
2. **Клавирен концерт** (1.12.2017), GESSELSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена.
В програмата: Mozart – Fantasie K 475, Sonate K 457; Janacek – „In the Mists“; F. Liszt – Apres une lecture du Dante, Fantasia quasi somata
3. **Клавирен концерт** (14.12.2017), Stars von Morgen, Roten salon, Виена.
В програмата: Mozart – Fantasie Nr. 475, Sonate Nr. 457; Janacek – „In the Mists“
F. Liszt – Apres une lecture du Dante, Fantasia quasi somata
4. **Клавирен концерт** (23.01.2018), НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София.
В програмата: ; Mozart - Fantasie in c minor K475; Mozart - Piano Sonata c minor K457; Bartók, Béla – “Out of Doors”; Janáček, Leoš – “In The Mists”; Liszt, Franz – Après une Lecture de *Dante*: Fantasia quasi Sonata
5. **Клавирен концерт** (26.03.2018), GESSELSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена.
В програмата: Mozart –Sonata K330; Debussy - Images I; Janacek – „In the Mists“; Bartok – “Out of Doors”
6. **Клавирен концерт** (08.05.2018), фестивал „Майски музикални дни“, Кюстендил.
В програмата: Моцарт – Соната K330; Дебюси – „Образи I“; Скърябин – Соната 9; Скарлати – 2 сонати; Барток „На открито“.
7. **Клавирен рецитал** (15.09.2018), фестивал „Дни на морето,, Шабла.
В програмата: Й.С. Бах – Прелюд и fuga Фа диз минор от Добре темперирано пиано том. 2; А. Скърябин – Етюд оп. 8 №9; А. Скърябин – Соната №9 "Черна меса"; Фр. Шопен - Етюд оп. 25. №10; В.А. Моцарт – Соната К.311 Ре мажор; Кл. Дебюси – Прелюд "Ондин" ; Ф. Лист - "Ла Кампанела".
8. **Клавирен рецитал** (05.11.2018), GESSELSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена.

- В програмата: D. Scarlatti - Sonata E-Dur K. 135; Fr. Chopin - Scherzo No. 3, op. 39; A. Scriabin - Piano Sonata No. 9, op. 68 "Black Mass"; Fr. Liszt - "La campanella"; Cl. Debussy - "Images" Book I; S. Rachmaninoff - Piano Sonata No. 2, op 36 (original version from 1913)
9. **Клавирен рецитал** (22.12.2018), НМА „Проф. Панчо Владигеров“, София.
В програмата: B. Bartok – „Out of doors“; Cl. Debussy - "Images" Book I; S. Rachmaninoff - Piano Sonata No. 2, op 36 (original version from 1913)
 10. **Клавирен рецитал** (25.04.2019), зала „Съединение“, Пловдив.
В програмата: Л. ван Бетховен - Соната за пиано оп. 31 №3 "Ловът"; П. Владигеров - Меланхолия оп. 37 №2, Импровизация и Токата оп. 37 № 4&5; Л. ван Бетховен - Соната за пиано оп. 110; Б. Барток - "На открито"
 11. **Клавирен рецитал** (18.05.2019), Roter Salon, Виена.
В програмата: D. Scarlatti - Sonata k.135 E-Dur; Fr. Chopin - Etude op.25 No. 10; P. Vladigerov – aus Aquarelles op. 37, No. 2 "Melancholie"; F. Liszt - "La Campanella"; P. Vladigerov – aus Episodes op. 36, No. 4 "Improvisation" & No. 5 "Toccat"; L.van Beethoven - Klaviersonate op.31 No.3 Es-Dur; B. Bartok - "Im Freien"
 12. **Клавирен концерт**, Bösendorfer Salon, Виена.
В програмата: Beethoven, Bartok, Liszt.
 13. **Клавирен концерт** (23.10.2019), Amadeus School, Виена.
В програмата: Beethoven, Liszt, Bartok.
 14. **Клавирен концерт** (09.12.2019), GESSELSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена.
В програмата: Beethoven, Mozart, Liszt, **Stravinsky**.
 15. **Клавирен рецитал** (29.07.2020), фестивала Kultur.Sommer.Semmering в Земеринг, Австрия.
В програмата: Beethoven, Janacek, Liszt
 16. **Клавирен концерт посветен на 60-годишнината на композитора Йордан Гошев**, фестивал „Софийски музикални седмици“.
 17. **Клавирен рецитал** (01.10.2020), Българския културен институт във Варшава, Полша.
В програмата: Beethoven, Brahms, Schumann, Liszt

КОНЦЕРТИ ЗА ПИАНО И ОРКЕСТЪР

1. **Л. ван Бетовен – Концерт за пиано и оркестър № 4** (20.09.2017), Czech Virtuosi, conductor Stanislav Vavrinek, Бърно, Чехия.
2. **Бетовен – Концерт за пиано и оркестър № 4** (16.11.2017) с Врачанска филхармония: Диригент Христо Павлов.
3. **Моцарт – Концерт за пиано и оркестър К 415** (2.6.2019), Софийски солисти, диригент Пламен Джуров.
4. **Чайковски Концерт за пиано и оркестър № 1** (3.6.2019), Симфониета Шумен, диригент Станислав Ушев.
5. **Чайковски Концерт за пиано и оркестър № 1** (26.09.2019), СО на гр. Пазарджик, диригент Боргоново (Италия).
6. **Чайковски Концерт за пиано и оркестър № 1** (03.10.2019), Симфониета гр. Враца, диригент Христо Павлов.
7. **Бетовен Концерт за пиано и оркестър № 4** (08.11.2019), СО на БНР, диригент Станислав Ушев.
8. **Барток – Концерт за пиано и оркестър № 3** (13.02.2020) Шуменска Филхармония, диригент Светломир Златков.

УЧАСТИЯ И НАГРАДИ ОТ КЛАВИРНИ КОНКУРСИ

1. **23rd annual Leos Janacek International Competition in BRNO**, спечелени: 3-та награда на конкурса и награда за най-добро изпълнение на творба от Яначек
2. **International Piano Competition “De Bach au Jazz” 2018, Athens**, Специална награда "Nathalie Voyatzis"
3. **Международен конкурс за пианисти „Панчо Владигеров“ Шумен**, Спечелена 2 награда
4. **Международен конкурс за пианисти Bösendorfer Vienna 2019**, Спечелена 1 награда

КАМЕРНИ КОНЦЕРТИ

1. **Камерен концерт с цигуларката Лия Петрова, реализиран на (15.05.2017)** в Кюстендил, художествена галерия Владимир Димитров – Майстора. В програмата: Й. С. Бах; Л. ван Бетховен; Й. Брамс, В. Лютославски
2. **Камерен концерт (22.01.2018)** Камерна зала „България“, съвместно със струнен квартет „Фрош“. Музиката на Европа „Чехия“, Произведения от Леош Яначек

3. **“Linnerl”**, камерен концерт с Катлен Меркен, мецосопран (08.03.2020), Kulturverein Redtenbach, Виена. В програмата творби от Курт Вайл.
4. **„Peregrina“**, камерен концерт с Катлен Меркен, мецосопран (23.10.2020), GESSELLSCHAFT FÜR MUSIKTHEATER, Виена. В програмата творби от Волф, Брамс, Шуберт

ЗАПИСИ за БНР (Бетовен Соната оп. 31, No 3 Es dur; Janacek - „In the Mists“; Излъчени на 18.10.2017 и 8.12.2017).

CD „Българско клавирно наследство“ финансиран от Национална научна програма КИННПОР, ISMN 979-0-707682-19-7: Йордан Гошев – Сюита № 3 и Йордан Гошев – Соната фантазия.

ПУБЛИКАЦИИ

Докторантът не е представил публикации на доклади или статии по темата.

Мнения, препоръки и бележки

Вероятно е добре, при такава голяма концертна дейност (само за периода на докторантурата), както и аргументирано разгледаните интерпретаторски, изпълнителски и музиколожки аспекти на клавирните транскрипции на трите балета от Стравински, бих препоръчала на Симеон Гошев първо да направи възможно издаването на този труд – т.е. да стане достояние на по-голям кръг аудитория у нас, а защо не и извън България, т.е. на английски език. Второ, като един тесен специалист по клавирните транскрипции на Игор Стравински, то нека да ги включи в своята бъдеща концертна дейност.

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Докторантът отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научни степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България.

Дисертационният труд на **Симеон Йорданов Гошев ИНТЕРПРЕТАЦИОННИ ПОДХОДИ В КЛАВИРНИТЕ ВЕРСИИ НА БАЛЕТНОТО ТВОРЧЕСТВО НА ИГОР СТРАВИНСКИ**, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както и неговите концерти, смятам достатъчни, **за да дам своята положителна оценка** и да предложа на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на Симеон Йорданов Гошев, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

27.12.2020, София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова